
Biblioteka „SAVREMENA PROZA” 155

Katarina Bivald

ČITAOCI IZ BROUKEN VILA
PREPORUČUJU

Naslov originala:

Katarina Bivald, *Läsarna i Broken Wheel rekommenderar*

Copyright©Katarina Bivald, 2013

First published by Forum Bokförlag, Stockholm, Sweden

Published in the Serbian language by arrangement with Bonnier
Rights, Stokholm, Sweden and PLIMA d.o.o.

Urednik

Nataša Anđelković

KATARINA BIVALD

ČITAOCI IZ
BROUKEN VILA
PREPORUČUJU

Sa švedskog prevela
Spasa Ratković

BEOGRAD
2016

Sara Lindkvist

Kurnvegen 7, I sprat
13638 Haninge
Švedska

Brouken Vil, Ajova, 15. april 2009.

Draga Saro,

Nadam se da ćeš uživati u Staromodnoj devojci Luize Mej Alkot. To je dražesna priča, doduše nešto otvorenije moralizirajuća nego Male žene.

Što se tiče plaćanja, ne moraš da se brineš, već godinama imam nekoliko primeraka te knjige. Drago mi je da je konačno našla novi dom i da će putovati čak u Evropu. Ja lično nikada nisam bila u Švedskoj, ali sam sigurna da je to veoma lepa zemlja.

Zar nije neobično što naše knjige putuju dalje nego mi sami? Utešno ili zabrinjavajuće, ni sama ne znam.

Uz prijateljske pozdrave,
Ejmi Haris

KNJIGE–ŽIVOT: 1–0

Nepoznata žena na glavnoj ulici Houpa bila je toliko obična da je to bilo skoro uznemiravajuće. Suvonjava, dosadna prilika u jesenjem mantilu, previše toplom i sivom za ovo godišnje doba. Kraj stopala joj je ležao ruksak, a džinovski kofer bio je oslonjen o mršavu nogu. Stanovnici koji su slučajno prisustvovali njenom dolasku nisu mogli a da ne primete kako je nepristojno u toj meri zanemarivati sopstveni izgled. Kao da ovoj ženi nije bilo ni najmanje stalo da na njih ostavi dobar utisak.

Kosa joj je bila neodređene smeđe boje, ni sasvim svetla, ni sasvim tamna. Bila je sakupljena pozadi nemarno zakačenom šnalom i padala joj je preko leđa u neurednim kovrdžama. Na mestu lica stajala je *Staromodna devojka* Luize Mej Alkot.

Njoj kao da je bilo sasvim svejedno što je u Houpu. Kao da se slučajno tu zatekla, tek tako, sa knjigom i prtljagom i čupavom kosom, a isto tako bi mogla da bude u bilo kom drugom gradu. Stajala je na jednoj od najlepših ulica u Sidar Kauntiju, možda i najlepšoj u celoj južnoj Ajovi, ali sve što je videla bila je ta knjiga.

Sasvim ravnodušna ipak nije mogla da bude. S vremena na vreme, par krupnih sivih očiju pogledao bi preko ivice knjige, poput prerijskog psa koji podiže glavu da vidi je li obala slobodna.

Malo je spustila knjigu, da bi prvo bacila oštar pogled levo, a potom osmotrila desnu stranu, koliko god je mogla

ne okrećući glavu. Zatim je podigla knjigu i izgledalo je da je ponovo uronila u priču.

Sara je u stvari već zapamtila svaki detalj ulice. Čak i sa knjigom pred očima mogla je da ispriča kako su se poslednji zraci večernjeg sunca osijavali na izglancanim džipovima, kako su čak i krošnje drveća delovale doterano i organizovano, i kako je frizerski salon, pedeset metara dalje, imao reklamni pano od laminirane plastike, u patriotskim crveno-belo-plavim prugama. Nad svime se nadnosio otužni miris tek ispečene pite od jabuka. Dopirao je iz kafea iza njenih leđa, gde je nekoliko sredovečnih žena s otvorenim neodobravanjem posmatralo njenu čitalačku aktivnost. Ili je barem to Sari tako izgledalo. Kad god bi podigla pogled sa knjige, one bi nabrale obrve i lagano zavrtele glavom, kao da je prekršila neko nepisano pravilo lepog ponašanja tako što je čitala na trotoaru.

Ponovo je uzela mobilni telefon i pozvala poslednji registrovani broj. Zvonilo je devet puta pre nego što je prekinula vezu.

Dakle, Ejmi Haris je malo kasnila. Za to je sigurno postojalo neko opravdanje. Možda probušena guma. Prazan rezervoar. Lako je – tu je pogledala na sat – zakasniti dva sata i trideset sedam minuta.

Nije se brinula, još nije. Ejmi Haris pisala je prava pisma na pravom, staromodnom papiru; debelom, blage krem boje. Ne postoji ni najmanja šansa da osoba koja piše pisma na pravom papiru krem boje ostavi prijateljicu u nepoznatom gradu ili da se ispostavi da je psihopata i masovni ubica sadističkog seksualnog karaktera, bez obzira na to šta je rekla Sarina mama. „Izvini, dušo.”

Nepoznata žena zaustavila se pored nje. Imala je isti lažno strpljivi pogled kakav obično imaju ljudi kad Sari već nekoliko puta postave isto pitanje.

„Mogu li ti nekako pomoći?“, pitala je žena. Na bedro joj je bila naslonjena smeđa papirna kesa sa namirnicama, a konzerva sa „Hantovom“ supom od paradajza nemarno se klatila na ivici.

„Ne, hvala“, rekla je Sara, „čekam nekoga.“

„A, tako.“ Ton joj je bio veseo i pun razumevanja. Žene u kafeu sa zanimanjem su pratile razgovor. „Prvi put u Houpu?“

„Idem u Brouken Vil.“

Možda joj se samo učinilo, ali žena kao da uopšte nije bila zadovoljna odgovorom. Konzerva je opasno poskakivala. Posle nekog vremena žena je rekla: „Plašim se da to i nije neki grad, Brouken Vil. Da li tamo nekog poznaješ?“

„Stanovaću kod Ejmi Haris.“

Tišina.

„Sigurna sam da će uskoro stići.“

„Kao da su te ovde ostavili, dušo.“ Gledala ju je puna očekivanja. „Hajde. Telefoniraj joj.“

Sara je bezvoljno uzela telefon i trudila se da ne uzmakne kad je nepoznata žena priljubila svoj obraz uz njeno uvo, da bi mogla da čuje kako zvoni.

„Ne bih rekla da će da odgovori.“ Sara je vratila telefon u džep i malo se povila unazad. „A šta ćeš tamo da radiš?“

„Da provedem raspust. Iznajmim sobu.“

„A sada si ovde napuštena. Kakav lep početak. Nadam se da nisi platila unapred.“ Žena je prebacila kesu u drugu ruku i pucnula prstima ka terasi kafea. „Henk“, doviknula je jedinom muškarcu. „Odvezi devojkicu u Brouken Vil, okej?“

„Nisam još popio kafu.“

„Ponesi je onda sa sobom.“

Muškarac je zagundao, ali je poslušno ustao i nestao u unutrašnjosti lokala.

„Da sam na tvom mestu“, nastavila je žena, „ne bih odmah dala te pare. Platila bih tek na odlasku. A dotle bih ih dobro

sakrila.” Toliko je energično klimnula glavom da je konzerva supe od paradajza opet poskočila. „Ne kažem ja da su svi u Brouken Vilu lopovi”, nastavila je. „Ali ipak, nisu oni *kao mi*.”

Henk se vratio s novom kafom u kartonskoj šolji, a onda su Sarin kofer i ruksak stavili na zadnje sedište njegovog automobila. Saru je ljubazno, ali odlučno, smestio na prednje sedište.

„Odvezi je tamo, Henk”, rekla je žena i slobodnom rukom dva puta potapšala krov automobila. Nagnula se ka otvorenom prozoru.

„Ako se predomisliš, možeš uvek da se vratiš ovamo.”

„Znači, Brouken Vil”, rekao je Henk nezainteresovano.

Sara je sklopila ruke na knjizi i pokušala da deluje opušteno. U kolima je mirisalo na jeftini afteršejv i skupu, tamno prženu kafu.

„Šta ćeš tamo da radiš?”

„Da čitam.”

On je zavrteo glavom.

„Pošto sam na odmoru”, objasnila je.

„Hajde da vidimo”, zloslutno je rekao Henk.

Pred očima su joj se smenjivali pejzaži. Travnjaci su se pretvarali u oranice, nije više bilo sjajnih automobila, a elegantne kuće zamenio je masivni zid od kukuruza, koji se uzdizao s obe strane puta. Put se nastavljao u nedogled, sa omamljujućom pravilnošću. S vremena na vreme ukrštao se s drugim, takođe potpuno pravim putevima, kao da je neko nekada bacio pogled preko prostranog polja i lenjirom ih iscrtao. Nije ni to loš metod, razmišljala je Sara. Ali kako su odmicali, putevi su postajali sve malobrojniji, dok joj se nije učinilo da su se oko njih prostirali samo kilometri i kilometri kukuruza.

„Nema još mnogo do grada”, kazao je Henk. „Jedan moj prijatelj je tamo odrastao. Sada prodaje osiguranje u De Moynu.”

Nije znala šta na to da odgovori. „Baš lepo”, probala je.

„On to voli”, potvrdio je muškarac. „Mnogo više nego da se bavi poljoprivredom u Brouken Vilu, to je sigurno.”

Posle toga ništa više nije rekao.

Sara se naslonila na prozor, kao da je tragala za gradom iz Ejminih pisama. Toliko je toga čula o Brouken Vilu, da joj se činilo da će mis Eni svakog časa naići na svom teretnom mopedu, ili će Džimi odjednom stajati na ivici puta i mahati poslednjim brojem svojih novina. Neko vreme je skoro mogla da ih vidi pred očima, ali su onda izbrisani i nestali u kovitlacu prašine za njima. Oronula koliba izronila je iz kukuruza i ponovo u njega utonula, kao da je nikada nije ni bilo. Bila je to jedina kuća koju su videli u poslednjih petnaest minuta.

Hoće li grad izgledati onako kako ga je zamislila? Sara je zaboravila čak i svoju zabrinutost zbog Ejminog nejavljanja, sad kad će ga konačno videti.

Ali kad su konačno stigli u Brouken Vil, moglo se desiti da ga i ne primeti, da Henk nije usporio. Grad se iznenada pojavio duž širokog, skoro trotračnog puta. Kuće su bile tako niske da su se prosto gubile u svom asfaltu.

Glavna ulica sastojala se od nekoliko kuća sa obe strane puta. Većina je delovala mračno i nenastanjeno, sivo i deprimirajuće pod poslednjim zracima popodnevnog sunca. Nekoliko radnji imalo je polomljene ili zakucane prozore, ali je jedan jeftini restorančić još bio otvoren.

„Šta onda hoćeš da radiš?”, pitao je Henk nezainteresovano. „Da te odvezem nazad?”

Pogledala je oko sebe. Restoran je definitivno bio otvoren. Crvena neonska slova reči *Diner* slabašno su svetlucala, a jedan čovek sam je sedeo pored prozora. Ona je odmahнула glavom.

„Kako hoćeš”, rekao je istim tonom kao da je govorio „Sama si kriva”.

Izašla je iz automobila, otvorila zadnja vrata i izvukla svoj prtljag, dok je džepnu knjigu čvrsto stiskala pod rukom. Henk

se odvezao iste sekunde kad je zatvorila vrata. Napravio je zaokret pod ostrim uglom, pred jedinim semaforom u gradu.

On je visio na čeličnoj žici nasred ulice i pokazivao crveno svetlo.

Sara je stajala ispred restorana, sa koferom naslonjenim na jednu nogu, ruksakom prebačenim preko ramena i knjigom u čvrstom zagrljaju.

Sve će biti u redu, rekla je samoj sebi. Sve će se rešiti. Nema nikakve katastrofe... Ispravila se: nijedna katastrofa nije tako strašna ako imamo knjige i novac. Ponela je dovoljno para da plati smeštaj u hostelu, ako bude neophodno. Bila je, međutim, prilično ubeđena da u Brouken Vilu nema hostela.

Odgurnula je vrata – prava vrata saluna, kakav apsurdan detalj! – i ušla unutra. Restoran je bio skoro sasvim prazan, ako se ne računaju muškarac kraj prozora i žena za šankom. Muškarac je bio mršav i žilav, a čitavo njegovo držanje i pojava kao da su se izvinjavali što postoje. Nije ni podigao pogled kad je ušla, nego je samo nastavio da obrće šolju kafe među dlanovima, veoma sporo, napred i nazad.

Žena je, naprotiv, istog trenutka svu svoju pažnju usmerila ka vratima. Mora da je bila teška najmanje sto pedeset kila i njene ogromne ruke počivale su na visokom šanku ispred nje. Ili je taj šank bio specijalno napravljen za nju, ili je tu tako dugo radila da mu se prilagodila. Bio je od tamnog drveta i delovao kao barski šank. Ali na mestu predviđenom za podmetače za pivo nalazio se stalak za salvete od nerđajućeg čelika i plastificirani jelovnici sa slikama raznih vrsta masnoće koje su se tu služile.

Žena je zapalila cigaretu koja kao da se podrazumevala, kao produžetak njenog tela.

„Mora da si ti turistkinja”, rekla je. Dim cigarete zapahnuo je Saru pravo u lice.

„Sara.”

„Baš si našla kad ćeš da dođeš.”

„Znate li gde stanuje Ejmi Haris?”

Žena je klimnula glavom. „Baš si našla...” Malo pepela s cigarete palo je na šank.

„Zovem se Grejs”, rekla je. „Ili, ako ćemo pravo, zovem se Medlin. Ali nema smisla više me tako oslovljavati.”

Sari nije padalo ni na kraj pameti da je bilo kako oslovljava.

„A sada si stigla.”

Sara je stekla jak utisak da Grejs-koja-se-tako-ne-zove uživa u ovom trenutku. Odugovlačila je. Tri puta je samoj sebi klimnula glavom, duboko udahнула dim cigarete i polako ga otpuhnula s jedne strane usta. Onda se nagnula nad šankom.

„Ejmi je umrla”, rekla je.

U Sarinom sećanju, Ejmina smrt zauvek će biti vezana za jarku svetlost neonskih cevi, duvanski dim i miris jela, ali je u tom trenutku sve odjednom delovalo nestvarno. Stajala je u restoranu u malom američkom gradiću i saznala da je žena, koju nikad nije ni videla, umrla. Cela situacija previše je ličila na san da bi bila stvarno grozna, bila je previše čudna da bi se mogla nazvati košmarom.

„Umrla?” rekla je. Bio je to čak i za nju neobično glup komentar. Sručila se na barsku stolicu. Pojma nije imala šta će sad da radi. Setila se žene iz Houpa i pitala se nije li trebalo da se ipak tamo vrati.

Ejmi ne može da bude mrtva, mislila je Sara. Bila mi je prijateljica. Pa volela je *knjige*, zaboga.

Nije osećala žalost, ali joj se vratila svest o prolaznosti života, i osećaj nadrealnog još se pojačao. Došla je u Ajovu iz Švedske da bi napravila pauzu u svom životu, nikako da bi se susrela sa smrću.

Kako je umrla? Deo nje hteo je da pita, drugi nije hteo da zna.

Grejs je nastavila, ne čekajući da se Sara odluči. „Sahrana je u toku. Nikakva naročita svečanost, u ova vremena. Previše religioznih baljezgarija, ako mene pitaš. Drugačije je to bilo kad je umrla moja baka.” Pogledala je na sat. „Ali ti bi trebalo da kreneš. Neko ko je bolje poznao Ejmi sigurno će znati šta ćemo sa tobom. Ja se trudim da ne ulazim u probleme ovog grada, a ti si definitivno jedan od njih.”

Ugasila je cigaretu. „Džordž, hoćeš li da odvezeš Saru do Ejmine kuće?”

Muškarac kraj prozora podigao je pogled. Na trenutak je delovao jednako paralizovano kako se i ona osećala. Onda je ustao i napola odneo, a napola odvuкао njen prtljag do automobila.

Kad je krenula ka njemu, Grejs ju je zgrabila za lakat. „To je Siroti Džordž”, rekla je i klimnula ka njegovim leđima.

Kuća Ejmi Haris bila je dovoljno velika da bi kuhinja i dnevna soba u prizemlju bile prilično prostrane, ali i dovoljno mala da bi se činilo da ju je grupica koja se sakupila posle sahrane sasvim popunila. Plehovi sa hranom stajali su na stolu i u kuhinji, a neko je izneo činije sa salatom i hleb, i u čaše stavio salvete i pribor za jelo.

Sara je dobila kartonski tanjir sa hranom, a zatim su je manje-više ostavili na miru. Džordž je i dalje bio kraj nje i nju je dirnuo taj neočekivani znak odanosti. On uopšte nije delovao kao naročito hrabra osoba, čak ni u poređenju sa njom, ali su zajedno ušli u kuću i sada je koračao naokolo, oklevajući isto koliko i ona.

U mračnom predsoblju stajala je tamna komoda na koju je neko bio stavio uramljenu fotografiju žene za koju je pretpostavila da je Ejmi, a pokraj nje dve pohabane zastave, američku

i zastavu Ajove. *Slobodu cenimo, a prava čuvamo*, proklamovala je ova druga zlatno izvezenim slovima, ali je crvena boja izbledela, a jedan kraj je počeo da se cepa.

Žena na fotografiji bila joj je potpuno nepoznata. Imala je možda dvadeset godina, kosu je sakupila u dve tanke pletenice, a osmeh joj je bio sasvim običan, ukočen, fotografski, kao i hiljade drugih. Možda je bilo nečeg u njenim očima, nasmejani zračak koji je govorio da ona zna kako je sve samo šala, i koji je Sara mogla da prepozna iz njenih pisama. Ali to je sve.

Poželega je da pruži ruku i dodirne fotografiju, ali bi to bilo previše nasrtljivo. Umesto toga je samo stajala tu u mračnom predsoblju, oprezno držeći kartonski tanjir i knjigu. Prtljag joj je negde nestao, ali nije imala snage da se oko toga brine.

Pre tri nedelje osećala je toliku bliskost sa Ejmi da je bila spremna da dva meseca stanuje sa njom. Sada joj se činilo da je sa njom umro i svaki trag njihovog prijateljstva. Ona nikad nije mislila da ljudi moraju da se sretnu da bi bili prijatelji – neke od svojih najboljih međuljudskih odnosa imala je sa osobama koje nisu ni postojale – ali joj je odjednom delovalo izveštačeno i skoro nepristojno da se drži utiska kako su njih dve jedna drugoj nešto značile.

Ljudi oko nje kretali su se prostorijama sporo i neodlučno, kao da se pitaju šta kog đavola uopšte tu rade, što se skoro u potpunosti podudaralo sa Sarinim mislima. A ipak, nisu bili šokirani. Nisu delovali začuđeno. Niko nije plakao.

Većina ju je radoznalo gledala, ali ih je nešto, možda obzir prema situaciji u kojoj su se nalazili, sprečavalo da joj upute direktna pitanja. Umesto toga, samo su kružili oko nje i osmehivali se svaki put kad bi slučajno susrela njihov pogled.

Jedna žena izdvojila se iz gomile i zaprečila joj put u predsoblju, između dnevne sobe i kuhinje.

„Kerolajn Roud.”

Njeno držanje i stisak ruku bili su vojnički.

Žena koja je stajala pred Sarom bila je mnogo lepša nego što ju je ona zamislila. Imala je duboke, bademaste oči i crte lica izražajne kao na skulpturi. Pod svetlošću lusteru, koža na visokim jagodicama bila je skoro blistavo bela. Kosa joj je bila gusta, sa sedim pramenovima, koji su najviše podsećali na tečno srebro.

Oko vrata je obavila crnu maramu od tanke, sveže svile, koja bi na drugoj osobi delovala neprilično, čak i za sahranu, ali je na njoj izgledala vanvremenski i pomalo glamurozno.

Bilo je teško pogoditi joj godine, ali je ostavljala utisak osobe koja nikada nije bila zaista mlada. Sara je imala jak osećaj da Kerolajn Roud nije imala mnogo razumevanja za mlade.

Dok je govorila, svi oko nje su učitali, a njen glas slagao se sa opštim utiskom koji je ostavljala: odlučan, odrešit, bez okolišanja. U njemu je možda bilo prizvuka vedre dobrodošlice, ali ona nikad nije dospela do usana. Naprotiv, nabori oko usta samo su se ukrutili.

„Ejmi mi je ispričala da ćeš doći”, rekla je. „Ne mogu da kažem da mi je to delovalo kao dobra ideja, ali nije bilo na meni da se mešam.”

A onda je dodala, kao da je bolje razmislila: „Možda ni tebi nije trebalo ništa da kažem, ali moraćeš da se složiš da smo se našli u malo... nepraktičnoj situaciji.”

„Nepraktičnoj”, ponovila je Sara. Samo joj nije bilo jasno kako je Ejmi mogla da zna da će umreti.

Ostali su se okupili oko njih u širokom polukrugu, tako da su se svi našli iza Kerolajn, okrenuti ka Sari, kao da je cirkuzant u kratkoj poseti.

„Nismo znali kako da stupimo u kontakt s tobom kad je Ejmi... preminula. A sada si ovde”, rezimirala je Kerolajn. „Dobro, da vidimo šta možemo da uradimo.”

„Trebaće mi negde da stanujem”, rekla je Sara. Svi su se nagli napred da bi čuli šta je rekla.

„Da stanuješ?“ pitala je Kerolajn. „Pa naravno da ćeš ovde stanovati. Kuća je prazna, zar ne?“

„Ali...“

Muškarac sa svešteničkim okovratnikom prijateljski se osmehnuo Sari, a onda je nažalost dodao: „Ejmi nas je posebno zamolila da ti poručimo da se po tom pitanju ništa nije promenilo.“

Ništa se nije promenilo? Ona nije znala da li je luda bila Ejmi, sveštenik ili Brouken Vil.

„Postoji, naravno, gostinska soba“, rekla je Kerolajn. „Spavaj u njoj noćas, a onda ćemo videti šta ćemo s tobom.“

Sveštenik je klimnuo glavom i time je nekako sve rešeno: stanovaće sama u pustoj kući Ejmi Haris.

Odveli su je na sprat. Kerolajn je koračala prva, kao vojskovođa u ratu, a u stopu su je pratili Sara i za njom Džorž, kao oslonac i nema senka. Za njima je pošla većina ostalih gostiju. Neko je odneo njene torbe, ko – nije znala, ali kad je stigla u sobicu, u njoj su se čudesno stvorili i ruksak i kofer.

„Pobrinućemo se da dobiješ sve što ti treba“, rekla je Kerolajn s vrata, ni najmanje neljubazno. Onda je oterala sve posetioce i lagano mahnula Sari pre nego što je zatvorila vrata za sobom.

Sara se sručila na krevet, odjednom ponovo sama, s kartonskim tanjirom u ruci i usamljenom knjigom koja je ležala napuštena na pokrivaču pored nje.

E pa do đavola, pomislila je.

Sara Lindkvist

Kurnvegen 7, I sprat
13638 Haninge
Švedska

Brouken Vil, Ajova, 3. juni 2009.

Draga Saro,

Mnogo ti hvala na prijateljskom poklonu! To verovatno nije knjiga koju bih sama kupila, pa je baš iz tog razloga još više dobrodošla. Ali kakva grozna priča! Pojma nisam imala da se takve stvari dešavaju u Švedskoj. Mada ni sama ne znam zašto ne bi. Po mom mišljenju, u malim gradovima ima više nasilja, seksa i skandala nego u velikim, a ako je tako sa gradovima, trebalo bi da se odnosi i na male zemlje? Pretpostavljam da je razlog tome što su ljudi bliži jedni drugima. Mi smo ovde u Brouken Vilu definitivno dobili svoju porciju skandala.

Ali nikakvu Lisbet Salander sasvim sigurno nemamo. Izu-
zetna žena. Ako sam dobro shvatila, u seriji postoje još dve knjige. Da li bi mi učinila tu uslugu da mi ih pošalješ? Neću moći da spavam dok ne saznam šta se s njom dogodilo, a takođe i sa onim izafektiranim mladim gospodinom Blumkvistom, naravno.

Ja ću ti, naravno, platiti. Kao prvu ratu šaljem ti *Ubiti pticu rugalicu* Harper Li, kad smo već kod malih gradova, ubistava i seksa.

Uz prijateljske pozdrave,
Ejmi Haris

GLAS BROUKEN VILA

Imate pet novih poruka. Primljeno u pet-i-trinaest.

„Draga! Ovde mama. Šta? Da, da. I tata, naravno. Baš smo se vratili kući od Anderša i Gunel. Znaš, onih što su nam nekada bili komšije, ali su se onda preselili u apsolutno predivnu kuću u Tireseu. Kako si? Jesi li već stigla? Kako je tamo u divljini? Je li ta Ejmi skroz luda? Jesi li uspela da nađeš autobus? Nije mi jasno što si morala da ideš na...”

Primljeno u pet-i-petnaest. Njena mama je nastavila kao da nije ni bila prekinuta.

„Na selo. Čekaj, nisam sve rekla. Dobro, evo ti oca, insistira da ti kaže koju reč, mada ja još nisam završila.”

Kratka pauza, ozbiljno pročišćavanje grla.

„Saro! Nadam se da ne sediš i čitaš po ceo dan. Moraš da se usудиš da izađeš i pričaš sa ljudima. Putovanje je fantastična mogućnost. Sećam se kad smo tvoja majka i ja...”

Primljeno u pet-i-osamnaest.

„Šta je sa ovom telefonskom sekretaricom? Zašto mi ne dozvoljava da kažem šta imam? Dobro, zdravo za sada. Čekaj. Majka opet ima nešto da ti kaže.”

„Znaš da, ako se predomisliš, uvek možeš da odeš u Nju-jork. Ili u Los Anđeles. I ništa ne plaćaj unapred.”

Poruka je ponovo prekinuta, a sledeća je snimljena tek tri sata kasnije. Ponovo njena mama:

„Saro! Zašto se ne javljaš kad te zovemo? Je li ta Ejmi neki masovni ubica? Dobro ja znam kako je to u Americi. Nikad ti neću oprostiti ako sad ležiš negde raskomadana. Ako nam se ovog trenutka ne javiš, telefoniraću Ciji.” Začuo se očevo glas kako nešto mrmlija u pozadini. „Ef-Bi-Aju. *Whatever.*”

Kad je Sara konačno uspela da pozove mamu, ona se još nije bila smirila.

„Uopšte mi se ne sviđa to sa malim gradom”, rekla je. Taj razgovor već su vodile.

Sara je protrljala čelo i ponovo se sručila na krevet. Soba u kojoj je ležala bila je mala, možda tri puta pet metara. Osim kreveta, bila je tu i fotelja ispod samog prozora, noćni stočić i mala komoda. I to je sve. Tapete su bile svetle, sa cvetnim dezenom, i izgledalo je da su stare bar dve-tri decenije. Zaveses su imale potpuno različit cvetni dezen i činilo se da su tu okačene pred sam njen dolazak. Bile su dobrih deset centimetara prekratke za taj prozor.

„Mali gradovi su tako... dosadni. Mogla si da odeš gde god si htela.”

To je ironično zvučalo. Sarina mama oduvek ju je gnjavila kako treba da putuje, a kad je ona to konačno uradila, ponašala se kao da bi bolje bilo da je ostala kod kuće u Haningeu.

„I tako opasni. Ko zna kakvi se samo ludaci tamo kriju?”

Bilo je nejasno šta je tu gore, dosada ili rizik da se nabasa na nekog od sumanutih masovnih ubica koji se kriju iza svakog ćoška. Majčine reči probudile su nešto u Sarinom sećanju.

„To je zato što su ljudi bliži jedni drugima”, rekla je.

I taj su razgovor vodile premnogo puta.

Možda i nije bilo čudno što je majka svoju stariju ćerku doživljavala kao iskušenje. Mlađa sestra, Josefin, radila je kao pravica u opštinskom sudu u Sederteljeu. Kasnije će postati advokat, što je društveno prihvatljivo zanimanje koje se obavlja u prikladno skupim kostimima. A Sara. *Knjiža-*

ra. U tržnom centru predgrađa. Tek za dlaku bolje nego biti nezaposlena bivša prodavačica u knjižari, što je bilo Sarino sadašnje stanje. A kad je konačno otputovala u inostranstvo, izabrala je neku zabit u američkoj provinciji, gde će stanovati kod starije gospođe.

Sara obično nije obraćala pažnju na to što je mama tako očigledno smatra dosadnom. U nečemu je bila u pravu. Nikada u životu Sara nije učinila ništa što bi bilo makar i malčice pustolovno. Ali stalni napadi na Ejmi počeli su da joj idu na živce još i pre nego što je otputovala, a sada, sa tragičnom sahranom u tako svežem sećanju, na sve mamine komentare odgovarala je samo kratko i jednostavno.

Mama kao da je osetila da je otišla predaleko, jer je kazala: „Dobro hajde, barem nisi raskomadana.” Ton joj je bio toliko iskreno pesimističan, da uopšte nije bilo neophodno da doda, *za sada*. „Kakva je onda ta Ejmi? Je li dobra prema tebi?”

„Ejmi je...” Sara se zbunila. „Fina.”

I jeste. Samo što je još i mrtva.

Sara se iskrala iz sobe i pošla mračnim hodnikom, poput nervoznog provalnika. Ispred same njene sobe nalazio se uzak prolaz koji je još vodio u kupatilo i u Ejminu sobu. Kerolajn ju je bila pokazala prstom dok ju je vodila do gostinske sobe. Brzo je pored nje prošla i pokušala da ne gleda turobno zatvorena vrata. Pitala se da li će ih iko ikada ponovo otvoriti. Njoj bar nije padalo ni na kraj pameti da to uradi.

Kod stepeništa se zaustavila i oslušnula. A zatim je polako sišla dole.

Pred svakom novom prostorijom oklevala je i oprezno zavirivala iza vrata. Nije znala šta u stvari očekuje. Nekoliko meštana sakrivenih iza sofe u dnevnoj sobi. Ejmine ljutite rođake u predsoblju, koji bi je optužili što tu stanuje, a ne plaća kiriju, ili Ejminu utvaru u kuhinji. Ali sve je bilo prazno i pusto.

Obišla je Ejmin dom, rukom opipala površine koje je Ejmi nekada dodirivala, u sobama u kojima je živela. Tišina kuće ju je plašila, kratki blesak slika okamenjene svakodnevice potresao bi je kad je bila najmanje pripremljena.

Neko je u kuhinji ostavio grejač za vodu, teglu nes-kafe i bocu mleka. Još je ostalo hleba od prethodnog dana, a kad je otvorila frižider, otkrila je da tu ima hrane u izobilju, uredno uvijene u plastiku, sa oznakom naziva jela i jučerašnjim datumom.

Jela je hleb bez ičega i stavila vodu da se kuva, a onda se iskrala u kupatilo da se istušira. Sam tuš bio je prastara naprava iznad male, ovalne kade. Svukla je sa sebe svu odeću, savila je u uredan zamotuljak i spustila na dotrajalu hoklicu koja je stajala u jednom ćošku, naspram klozetske šolje. Nadala se da će tamo ostati suva, ali ni kanalizacija ni zavesa za tuš nisu ulivale mnogo poverenja.

Cevi su ispuštale zavijajući, žalostiv zvuk, a voda nikako nije mogla da se ugrije, nego je ostala jedva mlaka.

A nije ovako trebalo da bude, razmišljala je Sara. Kosu je umotala u peškiri koji je pronašla u kupatilu, pa je raspakovala torbe i ponovo se povukla u kuhinju. Do sada ni u jednoj prostoriji nije provela ni dvadeset minuta, osim u gostinskoj sobi u kojoj je spavala. Iz nekog razloga joj se činilo da je sigurnije biti u pokretu.

Samo raspakivanje trajalo je trinaest minuta, pa je sad bilo pola jedanaest i ona nije imala šta da radi. Napolju se već osećala zapara. Kroz otvorena kuhinjska vrata dopirao je miris suve zemlje i zagušujućeg zelenila. On se nadmetao sa zadahom zatvorene kuće, drveta i starih tepiha.

Spustila se na kuhinjsku stolicu i potražila bilo kakav znak da je Ejmi tu živela, ali je videla samo oguljena vrata kredenaca i uvenule biljke na prozoru.